

Posudek oponenta na diplomovou práci Hany Taněvové *Partnerská nevěra – postoje a reálné chování.*

Katedra psychologie FF UK Praha 2011

Práce je jedním z dalších stavebních kamenů v široce pojatém výzkumu sexuálního chování, resp. názorů a postojů naší populace k sexualitě. I když se touto tematikou podrobně nezabývám, zdá se mně, že jsme v tomto směru na světové špici co do systematického zkoumání.

Předložená práce má náležitou strukturu a po formální stránce zcela vyhovuje. Po úvodu autorka prezentuje vlastně výčet možných podob sexuálního chování, které by mohlo naplňovat formu nevěry. Na konci každé podkapitoly je autorčin předpoklad, jak to lze očekávat ve vlastním výzkumu. Psychologicky zajímavá je kapitola (strany 10-16) o příčinách nevěry, důvodech a motivaci k ní. Vcelku pochopitelně autorka konstatuje, že důvodů pro nevěru existuje téměř nepřeberné množství – a vtipně poznamenává, že by snad bylo i jednodušší se zaměřit na příčiny věrnosti (kdyby ta byla nějak prokazatelná ...). V této souvislosti čtenáře může napadat, jestli věrnost a nevěra jsou co do motivace, příčin na jedné ose. Ihned si můžeme komentovat, že věrnost (obecně pozitivní jev) může být zajišťován např. strachem, až zbabělostí, různými mechanismy suprese (řčeno s hlubinnou psychologií). Které psychologické jevy tedy jsou jaksi podstatné, kmenové, bazální v determinaci, jestli se někdo bude s větší pravděpodobností dopouštět nevěry? Na počátku je ovšem otázka, nakolik máme nevěru, resp. věrnost hodnotit jako negativní, resp. pozitivní a jestli je vůbec možné se na to dívat takto hodnotově dichotomicky. Tím nediskutuji s autorkou, jen rozvíjím její zajímavé téma ještě dále. Má na to ona nějaký svůj názor? Poslední kapitola před vlastním empirickým zkoumáním je zamyšlení nad vývojem vztahu v čase, vývojové manželské krize a očekávání. A opět si podnětné myšlenky autorky dokresluji vlastními asociacemi, že to, čemu říkáme nevěra (už jen to označení vyvolává negativní konotace...) může být „přirozeným“ vyústěním něčeho mnohem patologičtějšího, totiž nezávaných vztahů, nepřipravenosti řešit krize, napětí a opět „přirozené“ potřeby úlevy, uvolnění, nalezení úniku apod.

Autorka si je vědoma, že nemá k dispozici reprezentativní vzorek osob (byť co do počtu velmi solidní). Ano, zvolený postup vede k nenáhodnému výběru, ale jen těžko si představit, že by to mohla zvládnout jinak. Takže výsledkem jsou údaje nějak vypovídající především o vzdělanější subpopulaci z velkých měst atd. (viz popis vzorku). Ale i to má cenu, protože je možné porovnávat s výsledky podobných výzkumů v zahraničí, se závěry tzv. logických očekávání a dále upřesňovat ev. hypotézy pro možné další sondy. Na s. 68 autorka konstatuje, že na zpracování použila jak postup deskriptivní, tak i postup induktivní statistiky. Měla tím patrně na mysli matematické testování (tedy matematickou statistiku). Jako čtenář jsem se ale trochu zarazil při zvýraznění onoho „induktivní“. Induktivní statistika znamená, že se zkoumají soubory prostřednictvím výběrů. Tedy že se usuzuje, jaká je situace v základní populaci (ze statistik se odhadují parametry). Jenže to zde není dost možné právě pro způsob výběru onoho vzorku, ze kterého by se mělo „indukovat“ ... Anebo si mylně vykládám autorčin záměr zvoleného označení postupu?

V bohaté diskusi autorka opětně prochází svá východiska, výsledky i závěry. Je si dobře vědoma i omezení, se kterými se musela vyrovnávat. Diskuse je vhodně členěna podle jednotlivých zkoumaných otázek, a tak se čtenář nemůže ztratit.

Ještě k názvu celé práce: zde je naznačen problém, který psychologii trápí již od jejího vzniku. Lidé si něco myslí a zaujmají emočně podbarvený postoj, ale to nemusí být v nějaké příliš těsné vazbě s jejich reálným chováním. Tak to je a sociálněpsychologické studie to ostatně potvrzují. Ale z četby práce mně není zcela jasné vedení této dělicí linie – kde je diskutován právě tento vztah: postoj vs. chování. Anebo je to myšleno tak, že v práci jsou zkoumané jevy, které jsou směsí postojů a reálného chování bez snahy je odlišit?

Celkově jde o zajímavou práci, která vybízí k zajímavé diskusi na rovině sexuologické, psychologické, ale i sociologické.

Práce splňuje požadavky na ni kladené a já ji doporučuji k obhajobě.

Návrh hodnocení: *výborně*

Praha 12.8. 2011

Jiří Šípek